

Provinciale kadernota gebiedsgericht luik PDPOIV: provincie Antwerpen (2023- 2027)

Inleiding

De provincie Antwerpen voert samen met Vlaanderen en Europa een gebiedsgericht plattelandsbeleid. Europa schetst hiervoor het brede kader in een verordening: verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad. Vlaanderen vertaalt het geheel deze periode naar 1 Strategisch Plan. In dit Strategisch Plan wordt er enkel naar de provincies gekeken voor de gezamenlijke uitvoering van de LEADER-maatregel.

Al sinds de eerste programmaperiode (PDPOI 2000 – 2007) zorgen de provincies mee voor de coördinatie van de LEADER-gebieden in Vlaanderen. Er is intussen heel wat expertise opgebouwd in het coördineren van deze bottom-up gebiedsgerichte plattelandswerking. Voor onze provincie wordt de coördinatie gedaan door RURANT vzw.

Gezien we als provincies, net als Vlaanderen en Europa, mee een deel van de middelen voorzien, is het belangrijk dat we ook het inhoudelijk luik mee kunnen bepalen. Dit doen we op 3 manieren:

- Afbakening van de gebieden op basis van een reeks criteria: Vlaamse voorwaarden, maximalisatie, bestuurlijke coherentie, plattelandskenmerken...
- Ondersteuning van het proces om te komen tot een Lokale Ontwikkelingsstrategie per gebied;
- Coördinatie van de gebieden via RURANT vzw.

Via LEADER kan enkel aan plattelandsontwikkeling gedaan worden in de echte plattelandsgebieden van onze provincie. De uitdagingen in het meer verstedelijkt platteland zijn, zeker in onze provincie, ook zeer groot. Daarom is het belangrijk om ook hierop in te zetten via een 2^e subsidielijijn 'subsidies voor plattelandsontwikkeling in het verstedelijkt plattelandsgebied', die bestaat uit zuiver provinciale middelen. Ook voor deze subsidielijijn schetst deze kadernota de eerste grote inhoudelijke lijnen. Bijkomend wordt hiervoor een apart provinciaal subsidiereglement opgemaakt.

Europees kader

Het Europees kader wordt gevormd door verordening 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad¹. Art.92 stelt dat elke lidstaat een minimum van 5% van het hele budget voor het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid moet inzetten op LEADER. Verordening 2021/1060 vermeldt de te volgen methodieken in artikels 31 t.e.m. 34: het is belangrijk om de capaciteit van plattelandsgebieden van onderuit te versterken via LEADER via lokale actiegroepen, die de belangen

---

¹ Verordening (EU) 2021/2115 van het Europees Parlement en de Raad van 2 december 2021 tot vaststelling van voorschriften inzake steun voor de strategische plannen die de lidstaten in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid opstellen (strategische GLB-plannen) en die uit het Europees Landbouwgarantiefonds (ELGF) en het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo) worden gefinancierd, en tot intrekking van Verordeningen (EU) nr. 1305/2013 en (EU) nr. 1307/2013

van de gemeenschap vertegenwoordigen, en verantwoordelijk zijn voor het ontwerp en de uitvoering van vanuit de gemeenschap geleide lokale ontwikkelingsstrategieën.

Vlaams kader

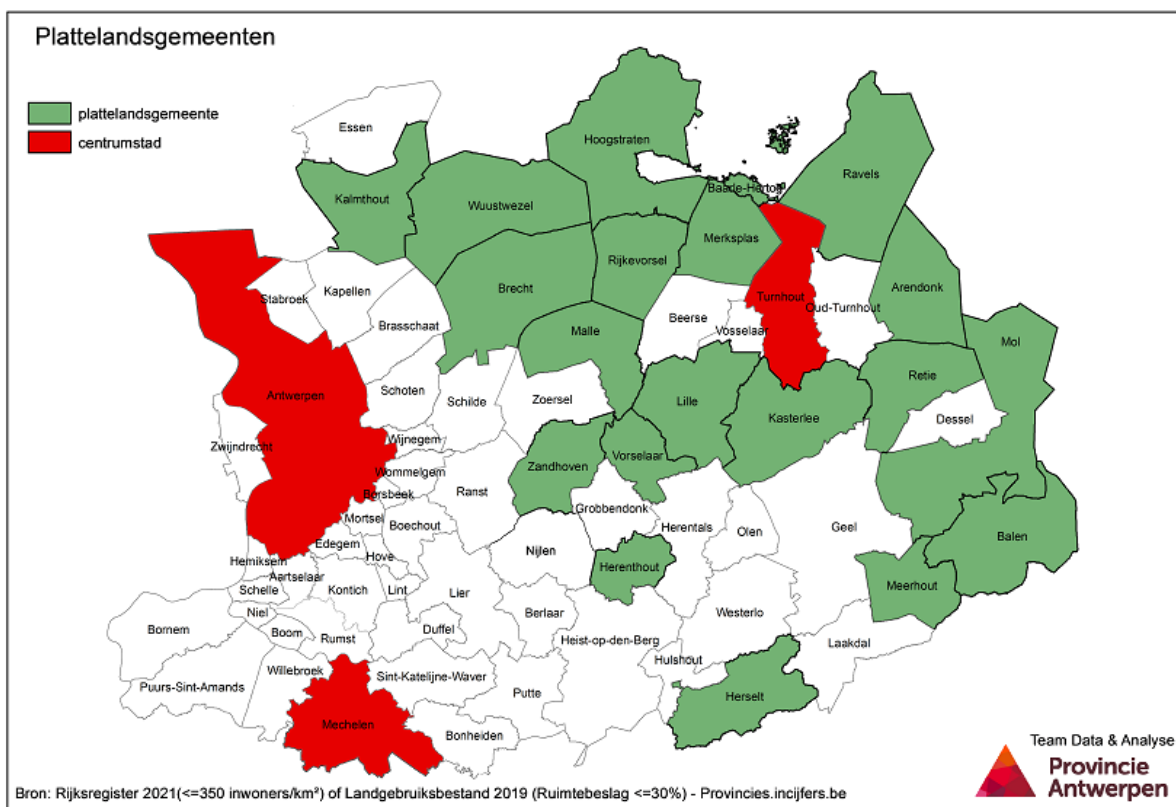
Het Strategisch Plan 2023-2027, zoals ingediend bij de Europese Commissie op 11/3/22, vormt het Vlaamse kader voor LEADER. Het bepaalt het geografisch toepassingsgebied van LEADER, de inhoudelijke afbakening en verfijnt de manier van werken, zoals vooropgesteld door Europa.

“Het GLB-plan wil de vitaliteit van het platteland versterken door de LEADER-methode versterkt toe te passen.”

Geografisch toepassingsgebied

Plattelandsgemeenten/gebieden worden gedefinieerd als gemeenten/gebieden met een bevolkingsdichtheid van max. 350 inwoners per km² OF een ruimtebeslag van max. 30%. Centrumsteden zijn sowieso uitgesloten als toepassingsgebied. Hieronder een kaartje van onze provincie met in het groen de echte plattelandsgemeenten, en in het rood de uitgesloten centrumsteden.

Figuur 1: Vlaams afbakening platteland provincie Antwerpen

LEADER-gebieden moeten aan onderstaande criteria voldoen volgens het strategisch plan Vlaanderen:

- Minstens 3 plattelandsgemeenten maken integraal deel uit van het gebied en vormen de kern;
- Voor het hele gebied is de bevolkingsdichtheid max. 350 inwoners/km² of het ruimtebeslag max. 30%;
- Het gebied is fysisch-geografisch, landschappelijk en sociaal-economisch een geheel;

- Het gebied is bestuurlijk coherent;
- Er is een dynamisch samenwerkingsverband met een representatieve vertegenwoordiging van relevante lokale plattelandsactoren.

Inhoudelijke afbakening

Vlaanderen schuift 3 prioritaire thema's naar voren in het Strategisch Plan:

1. Innovatie en duurzame lokale landbouwproductie en afzet, en valorisatie van biomassa-resten:
  - De bijhorende (kleine) investeringen in collectieve infrastructuur of materieel voor oogst, opslag, verwerking en logistiek van biomassa(resten) uit natuur – en landschapsbeheer en lokale land -, tuin – en bosbouw met het oog op een hoogwaardige lokale toepassing en met aandacht voor circulariteit.
  - Uitvoering van lokale voedselstrategieën, stimuleren en bevorderen van de korte keten, evenals de bijhorende (kleine) investeringen;
  - Samenwerking met de ambitie om duurzame landbouwverbreding in te zetten voor gemeenschappelijke doelen;
2. Leefbare en levendige dorpen:
  - Participatie van en samenwerking tussen dorpsbewoners en andere plattelandsactoren versterken met volgende ambities: de dorpsgemeenschappen toekomstbestendig en divers ontwikkelen; de leefbaarheid en sociale cohesie verhogen, evenals vereenzaming aanpakken; een kwalitatieve leef- en werkomgeving creëren met innovatieve en duurzame initiatieven; duurzame mobiliteit stimuleren en vervoersarmoede aanpakken; de dienstverlening en het voorzieningsniveau verbeteren; enz..
  - De bijhorende investeringen in gemeenschapsvormende infrastructuur (publieke ruimte of dorpslokalen) of materieel;
3. Biodiversiteit en landschapskwaliteit:
  - Samenwerking tussen verschillende plattelandsactoren met de volgende ambities: de open ruimte en het landschap kwalitatief versterken; de biodiversiteit, de bodem- en waterkwaliteit verbeteren; verbindingen creëren die de streekidentiteit versterken, bijdragen aan de klimaatdoelstellingen (adaptatie en mitigatie), landschappen, water en natuur aan elkaar rijgen;
  - De bijhorende (kleine) investeringen om de biodiversiteit en landschapskwaliteit te versterken.

Op basis van een gebiedsanalyse bepaalt de Lokale Actie Groep van elk LEADER-gebied noden, behoeften, kansen en potenties, om vervolgens de thema's te verfijnen en prioriteren om er projectmatig mee aan de slag te kunnen gaan. Dit alles vormt de basis van de Lokale Ontwikkelingsstrategie (LOS).

De Lokale Ontwikkelingsstrategie omvat 2 onderdelen:

1. Werking Lokale Actie Groep als motor voor de lokale ontwikkeling

Het gaat hier om middelen om de Lokale Actie Groep te dynamiseren en toe te laten vakkundigheid te verwerven om zo de LEADER methodiek optimaal toe te passen in het gebied. Deelname aan studiedagen, zelf oproepen lanceren, netwerkmomenten, administratieve en inhoudelijke opvolging dossiers, verdieping van thema's uit de LOS om inspiratie te bieden...behoren tot de mogelijkheden. Het LAG-secretariaat verzorgt de dagelijkse werking van de Lokale Actie Groep als front-office voor de projectwerking, in concreto via een LAG-coördinator.

2. Uitvoering LOS

De LOS wordt uitgevoerd door projecten om zoveel mogelijk actoren te betrekken en engageren. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen investeringsprojecten en dienstverleningsprojecten. Verder zijn er naast de reeds gekende reguliere projecten, ook mogelijkheden voor

- Micro-projecten: kleine projecten met een zeer concrete impact voor kleinere promotoren en met een vereenvoudigde administratieve procedure, maximale subsidie €7.800
- Koepelprojecten: verzameling afzonderlijke projecten rond een soortgelijke doelstelling, administratief behandeld als 1 project. De coördinerende organisatie verlicht de administratieve lasten voor de deelprojecten.
- Samenwerkingsprojecten: inter-territoriale en transnationale samenwerking met andere LAG's of LEADER-achtig georganiseerde gebieden.

Provinciale accenten

Afbakening gebieden

Er worden in onze provincie 3 potentiële LEADER-gebieden afgebakend voor PDPOIV. Deze afbakening vormt een eerste voorstel om de SWOT-analyse en het participatie-traject aan te vatten. Wijzigingen zijn dus mogelijk in de loop van het proces, op basis van inhoudelijke argumenten (SWOT-analyse) en/of de gewenste betrokkenheid van stakeholders (participatief proces).

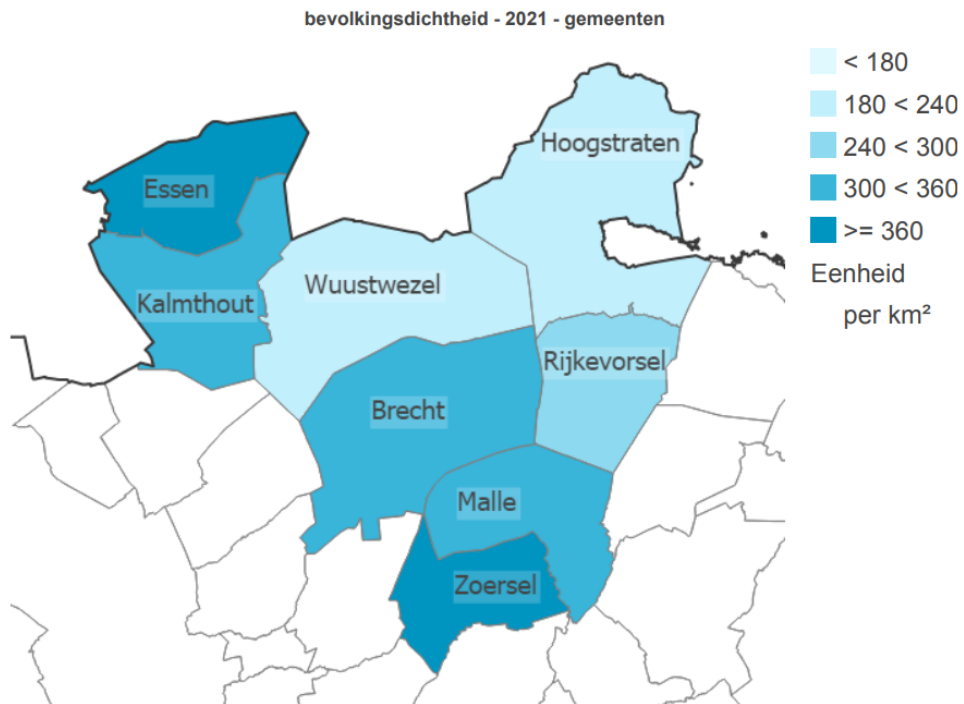
De voorgestelde afbakening is gebaseerd op

- Maximalisatie, rekening houdende met Vlaamse criteria. Dit ook gezien het wegvallen van de andere gebiedsgerichte maatregelen.
- Bestuurlijke coherentie
- Ervaringen PDPOIII
- plattelandskenmerken

LEADER MAK+ 2.0

De MarkAante Kempen of het Noorden van de provincie, tussen grootstad Antwerpen en centrumstad Turnhout, en op de grens met Nederland, is hét landbouwgebied van onze provincie. In PDPOIV focust dit gebied zich op het meer bestuurlijk coherente geheel, dat eerder georiënteerd is op grootstad Antwerpen. Het is vooral het landbouw- en open ruimte verhaal dat deze gemeenten bindt in LEADER.

Figuur 2: voorgestelde afbakening LEADER MAK+ 2.0

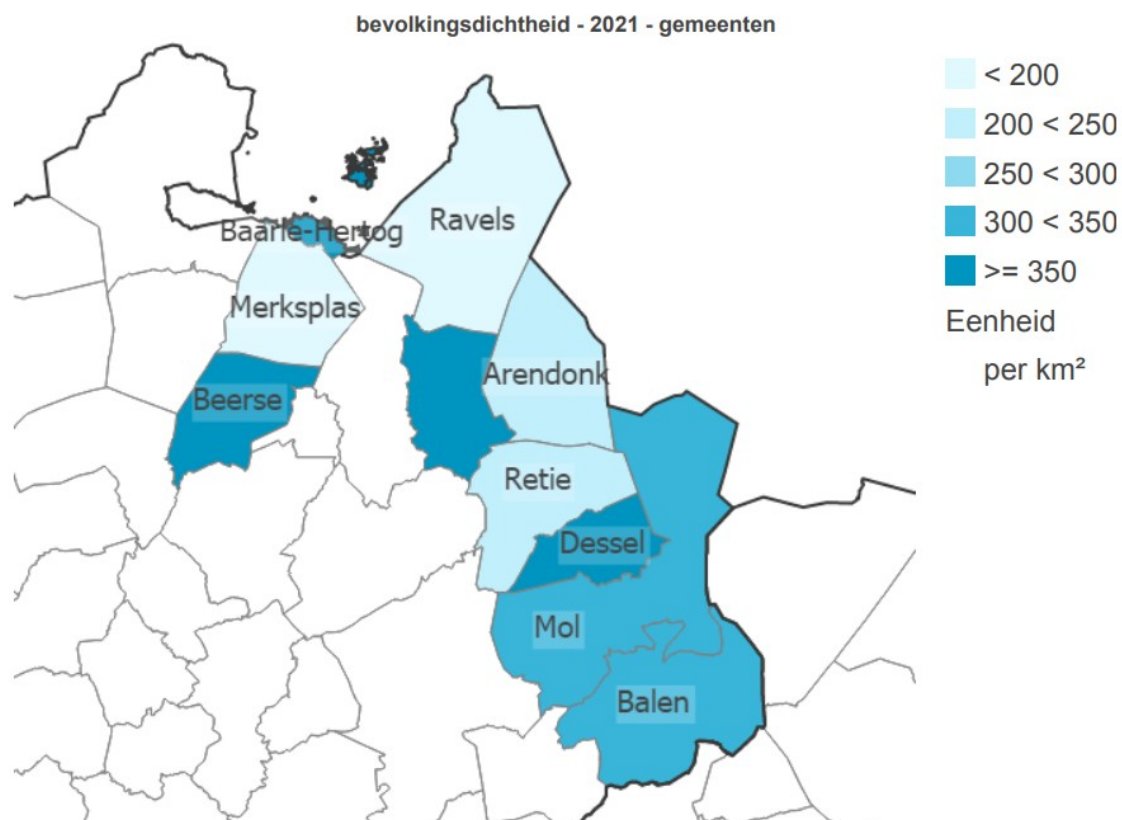

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

LEADER Kempen Oost 2.0

LEADER Kempen Oost wordt uitgebreid met 3 gemeenten uit het vroegere MAK+, die net als de rest van LEADER Kempen Oost eerder georiënteerd zijn op centrumstad Turnhout. Binnen Kempen Oost situeert zich ook het provinciaal gebiedsgericht project ARO (Arendonk – Ravels – Oud-Turnhout).

Figuur 3: voorgestelde afbakening LEADER Kempen Oost 2.0

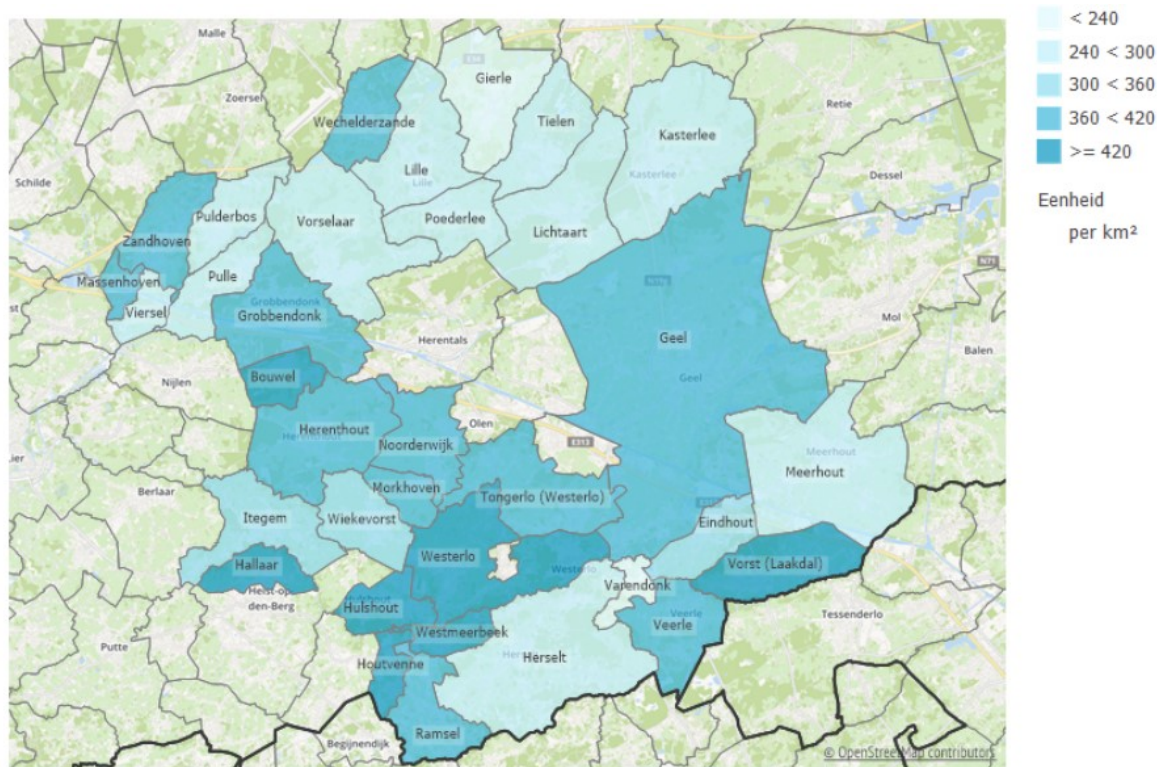

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

LEADER Kempen Zuid 2.0

LEADER Kempen Zuid verenigt de gemeenten in de Zuiderkempen, waarbij de landbouw meer versnipperd is. Hier liggen 3 belangrijke provinciegrensoverschrijdende gebiedsgericht projecten: de Merode, Kleine Nete en Grote Nete. Het bestaande LEADER-gebied werd hier uitgebreid met de gemeente Hulshout en de deelgemeenten van Westerlo, Herentals en Heist-op-den-Berg, met een sterk plattelandskarakter om het echte platteland uit deze regio op deelgemeente-niveau maximaal te kunnen ondersteunen in haar ontwikkeling.

Figuur 4: potentiële afbakening LEADER Kempen Zuid 2.0

Bron: Rijksregister | provincies.incijfers.be

Proces

Omdat het niet eenvoudig is om te komen tot een onderbouwde Lokale Ontwikkelingsstrategie wil de provincie vanuit de dienst Platteland i.s.m. RURANT vzw (in concreto de LEADER- en subsidieadviseurs) dit proces mee faciliteren in de loop van 2022 en eerste helft 2023. Hiervoor worden 3 stappen gezet:

1. Gebiedsanalyse per LEADER-gebied gefocust op de 3 Vlaamse prioritaire thema's
2. Stakeholderanalyse per LEADER-gebied
3. Participatie-traject o.b.v. gebieds- en stakeholderanalyse per LEADER-gebied begin 2023

1. Gebiedsanalyse

Er zal een externe opdracht uitbesteed worden om per LEADER-gebied een desktop-analyse te maken van de sterktes, zwaktes, kansen en uitdagingen binnen de 3 Vlaamse prioritaire thema's op basis van cijfermateriaal en beleidsdocumenten. Hierbij worden de provinciale beleidslijnen maximaal meegenomen (landschapsbeelden, landbouwvisie, beleidsnota platteland, Provinciaal Beleidsplan Ruimte,...). De SWOT-analyse wordt gekoppeld aan de mogelijke impact van LEADER op het gebied. De Vlaamse thema's worden verder verfijnd om daarna hier participatief met elk LEADER-gebied mee aan de slag te gaan. De opdracht werd einde mei gegund aan Pantarein voor de SWOT-analyses van de thema's landbouwverbreding en biomassa, en landschap en biodiversiteit, en einde juni aan IdeaConsult voor het thema leefbare dorpen. De 2 studies moet einde november opgeleverd worden.

2. Stakeholderanalyse

Per gebied zal de provincie samen met RURANT vzw een uitgebreide stakeholderanalyse maken, rekening houdende met het belang en de invloed van elke stakeholder. Hiervoor zullen bestaande PG-leden en provinciale diensten bevroegd worden om een zo volledig mogelijk beeld te krijgen van alle stakeholders in het gebied. Ook deze analyse moet einde november landen.

3. Participatie

Per gebied zal in de loop van januari t.e.m. maart 2023 een participatief traject doorlopen worden, op basis van de gebiedsanalyse en de stakeholderanalyse, om de SWOT verder te verfijnen per gebied en zo te komen tot een Lokale Ontwikkelingsstrategie. Eventueel zullen voor dit proces ook externe experts betrokken worden.

Coördinatie gebieden

Voor elke LAG wordt een vaste sokkel van 1,1 VTE voorzien, ongeacht de grootte. Dit kan ter versterking van het secretariaat opgetrokken worden vanuit het variabel deel van het budget. Concreet zijn de taken van de coördinator onder meer de volgende:

- ondersteunt de werking van de LAG inhoudelijk en administratief;
- is het permanente aanspreekpunt voor de leden van de LAG, de projectpromotoren, de inwoners uit het LEADER-gebied en de beheersdienst;
- bereidt de vergaderingen en beslissingen voor van de LAG, verzorgt het secretariaat en staat in voor een accurate verslaggeving;
- verzorgt de communicatie over LEADER naar de inwoners van de streek;
- adviseert mensen en organisaties met ideeën en/of projectvoorstellen;
- helpt in het tot stand komen van een gedragen ontwikkelingsvisie;
- volgt de Vlaamse en Europese ontwikkelingen m.b.t. het plattelandsbeleid op de voet;
- vervult samen met de leden van de LAG een proactieve rol als projectmakelaar;
- heeft een dynamiseringstaak in het gebied en de LAG en zal de kans krijgen de nodige opleiding te volgen om zich optimaal van deze taak te kwijten;
- controletaken in opdracht van Europa behoren niet tot het takenpakket van de coördinator, met uitzondering van de administratieve controles en taken die door de beheersdienst worden gedelegeerd.

De kosten voor werking van de LAG mogen, inclusief de vaste sokkel, maximaal 25% van het totale toegekende budget voor de hele periode bedragen. De coördinatie van LEADER is sinds de start van LEADER in onze provincie in handen van RURANT vzw. Deze coördinatie wordt in PDPOIV gecontinueerd.

De dienst Platteland zorgt me voor de kwaliteitscontrole van de ingediende dossiers, door het organiseren van de provinciale KwaliteitsKamer en het expertenpanel, die de Plaatselijke Groep adviseert (zie verder). Verder zorgt de dienst Platteland ook voor de koppeling met de hogere beleidslijnen (provinciaal, Vlaams, Europees) en de tot stand koming van de LOS zelf en de evaluatie ervan.

Samenstelling besluitvormingsorganen

Voor de technisch-inhoudelijke advisering van de ingediende LOS dient er per provincie een Technische Werkgroep samengesteld te worden. Deze moet bestaan uit een ambtelijke vertegenwoordiging van de provincie, de Vlaamse overheid, onafhankelijke experts van wetenschappelijke instellingen en beleidsexperts van provinciale en Vlaamse administraties met linken naar de thema's. Het secretariaat wordt verzorgd door DPL.

Samenstelling TW provincie Antwerpen

Thema/bestuursniveau	Vlaanderen	provincie	Onafhankelijke experten/wetenschappers
Plattelandsbeleid/gebiedsgerichte werking		DGB	LG/ISP: Wim Ceulemans/Karel Lhermitte – Hans Leinfelder
Innovatieve en duurzame landbouwproductie en –afzet, en valorisatie van biomassa-resten		DLB	ILVO: Elke Rogge – Steunpunt Korte Keten
Leefbare en levendige dorpen		DPL	Avansa – Sarah Martens
Biodiversiteit en landschapskwaliteit		DGB	Frederik Leroux (PXL Brussel)

Voor de goedkeuring van de ingediende LOS's op basis van het advies van de provinciale TW's wordt een Vlaams Management Comité opgericht, samengesteld uit stemgerechtigde vertegenwoordigers van de 2 cofinancierende instanties, Vlaanderen en de provincies. Per provincie worden 2 politieke verantwoordelijken afgevaardigd: gedeputeerde voor plattelandsbeleid en een afgevaardigde van de provincieraad.

Per LEADER-gebied zal ook een expertenpanel gevormd moeten worden om de dossiers inhoudelijk te adviseren richting LAG. Dit expertenpanel zal provinciaal georganiseerd worden.

Provinciaal subsidiereglement 'plattelandssubsidies voor verstedelijkt gebied'

Het grondgebied van de provincie Antwerpen is voor een groot deel verstedelijkt, met een hogere bevolkingsdichtheid en bebouwingsgraad dan het typische platteland met veel open ruimte en beperktere bevolkingsdichtheid. Deze gebieden worden geconfronteerd met specifieke noden en uitdagingen, waar we als verstedelijkte provincie ook heel specifiek op willen inzetten. Hiertoe zal een provinciaal subsidiereglement worden uitgewerkt.

Inhoud

Met de reglementsubsidie 'subsidies voor plattelandsontwikkeling in het verstedelijkt plattelandsgebied' zetten we in op 2 specifieke topics:

- veerkrachtige dorpen: realisaties volgende uit participatietrajecten rond dorpen, participatietrajecten in dorpen, andere dorpse projecten
- landbouwverbreding en biomassa: projecten die de landbouw terug verbinden met de nabijgelegen stad en inspelen op vragen vanuit die stad rond voedsel, klimaat, recreatie, rust en stilte...

Besluitvorming

Deze provinciale subsidies worden beoordeeld door een inhoudelijke jury, de dienst platteland, en vervolgens goedgekeurd door deputatie.

Financieel

Vorbereidingsfase

Vanuit Europa wordt er voor de voorbereidingsfase per ingediende LOS €25.000 voorzien voor een gebieds- en stakeholderanalyse, en een participatief proces met de stakeholders om de Vlaamse thema's te verfijnen en te prioriteren, om zo te komen tot een LOS. Deze LOS vormt het kader voor het lanceren van projectoproepen en het goedkeuren van projecten voor de periode 2023-2027. Op

basis van deze LOS worden zowel werkings- als projectmiddelen toegekend aan elke PG, die bestaan uit Europese, Vlaamse en provinciale middelen.

Uitvoeringsfase

Per erkend LEADER-gebied worden middelen voorzien voor werking PG en uitvoering LOS. Elk erkend LEADER gebied krijgt een vast bedrag om de basiswerking te garanderen nl. €408.250. Dit bedrag is berekend op basis van een minimale personeelsinzet die nodig is om een LEADER-gebied te coördineren (eerder vermelde 1,1VTE). Dit basisbedrag wordt aangevuld met een variabel bedrag, berekend op basis van de grootte van het gebied en zijn gebiedskarakteristieken. Gezien de LEADER-gebieden pas vast liggen na indiening en goedkeuring van de Lokale Ontwikkelingsstrategiën van alle provincies, zal ook dan maar het exacte bedrag beschikbaar per LEADER-gebied gekend zijn. Dit wordt verwacht november 2023.